

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25.—; za ino-
smstvo Din 40.— neobvezno.

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica šte. 51.
Telefon šte. 72, ponoči tudi
šte. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Inzeratni oddelk: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 493

Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštnem čeku: zavodu: Ljub-
ljana št. 11.842 — Fraha čisto 78.180.
Wien, Nr. 105.441.

Ljubljana, 1. marca.

Danes se že lahko reče, da je pred-
sednik Zedinjenih držav Coolidge doži-
vel neuspeh s svojim predlogom za na-
daljnje omejitve oboroževanja na morju.
Amerika je želela, da bi se sklicala
nova konferenca pomorskih velesil, kjer
naj bi se razpravljalo o onih tipih voj-
nih brodov, glede katerih ni Washing-
tonska konferenca iz leta 1922. ničesar
določila. Tu gre za manjše bojne ladje,
zlasti pa za lahke križarke in podmor-
nice. Amerika se je sicer zavedala, da
za te tipe brodov ne bo mogla izsiliti
razmerja 5 : 5 : 3 : 1,75 (5 za Zedinjene
države in Anglijo, 3 za Japonsko in po
1,75 za Francijo in Italijo), kakršno je
dosegla na washingtonski konferenci za
težke bojne ladje. Vedela je, da bi ta-
ka misel zadela na odpor pri vseh
drugih pomorskih silah. Zato je Coolidge-
ova nota dopuščala kompromis v
tem vprašanju.

Prva je odgovorila Francija, in sicer
odklonila. Francija je bila v Washing-
tonu zastopljena, saj je bila potisnje-
na na isti nivo kot Italija. Gotovo je,
da bi na novi pomorski konferenci an-
glosaške sile zopet skušale potisniti
Francijo v ozadje in jo izenačiti z Ita-
lijo tudi glede lahkih križark in podmor-
nic. To pa bi bila očitna krivica. Fran-
cija ima razsežne kolonije v vseh delih
sveta — njen kolonialni imperij je naj-
večji za britanskim. Za komunikacije s
kolonijami in za njihovo obrambo rabi
nesorazmerno več pomorskih bojnih
enot kot Italija, ki je samo sredozem-
ska sila in ima poleg tega kolonije sa-
mo v bližnji Afriki. Francosko odklo-
nilno stališče napram Coolidgeovi noti
je torej popolnoma pravilno in razum-
ljivo. Zato se Franciji še ne smejo oči-
tati kakšni napadali načrti.

Tudi Italija je odbila povabilo iz
Washingtona. Argumenti, ki jih navaja
Mussolini, pa so taki, da je vsakomur,
kdor pogleda na zemljevid, jasno, da
Italiji ne gre toliko za lastno varnost,
kolikor za izvedbo dalekoosežnih agre-
sivnih, imperijalističnih načrtov. V
laški noti se čisto prozorno namigava
na manjše sredozemske sile, ki tudi
gradijo brodovje, kar da mora vplivati
na oboroženje Italije. Ta argument je
piškav. Katera mala sredozemska sila
pa more ogroziti Italijo na morju? Če
lahka nota navzlic vsej absurdnosti na-
vaja ta argument, je docela jasno, da
ima njeno oboroževanje na morju ofen-
ziven značaj.

Tretja je odgovorila Japonska. V na-
čelu je pristala na ameriško povabilo,
vendar je zahtevala, da se snide kon-
ferenca šele po zasedanju razorožitve-
ne komisije v Ženevi in je jasno ozna-
čila, da bo Japonska zahtevala zase
ugodnejše razmerje za lahke pomorske
bojne enote, nego ga je dosegla v
Washingtonu za oklopnice in težke kri-
žarke.

V ponedeljek pa je Chamberlain ob-
javil v spodnji zbornici besedilo odgo-
vora, ki ga pošlje Velika Britanija v
Washington sporazumno s svojimi do-
minijoni. Anglija opozarja na svoj geo-
grafski položaj in na potrebo prehrane
angleškega naroda, ki se morajo upo-
števati. Sicer je londonska vlada pri-
pravljena proučevati, do katere mere
se morejo načela, sprejeta na Washing-
tonski konferenci, uporabiti za ladje
manjše tonaže. Končno opozarja, da je
treba najti primerno prilagoditev k že-
nevski razorožitveni komisiji, ki tudi
razpravlja o istem predmetu.

Cepprav Anglija ne odklanja narav-
nost Coolidgeovega povabila, se mu
vendar izmiče. Končno je dospelo iz
Tokia poročilo, da je vlada izjavila v
parlamentu, da se Japonska ne bo ude-
ležila pomorske konference, če se ji
odtegneta Francija in Italija. Ako hoče
Amerika navzlic temu sklicati konfe-
renco, ki bi ji prisostvovala le Anglija,
Japonska in Zedinjene države, mora
staviti nov predlog.

Separatna konferenca vseh pomorskih
velesil, kakršno si je prvotno zamišljal
Coolidge, je potemtakem tokrat padla
v vodo. Amerika lahko zdaj skuša skli-
cati konferenco samo treh pomorskih
sil. Do te pa nikakor ne pride pred
marčnim sestankom razorožitvene ko-
misije Društva narodov v Ženevi, ka-
mor se zopet prenaša težišče razoro-
žitvene akcije, saj se ženevskih razprav
udeležijo tudi Zedinjene države.

**Sporazum v karlovški
oblastni skupščini**

Karlovac, 1. marca. Na pet dnevnih poga-
njah se je zvečer dosegel sporazum med sa-
mostojnimi demokrati, radičevci in radikali
glede sestave oblastnega odbora v primorsko-
krajški oblasti. Po tem sporazumu dobe sa-
mostojni demokrati tri člane, radičevci dva in
radikali enega. Jutri se nadaljujejo poga-
nja glede predsednika oblastnega odbora. Go-
vorijo se, da so samostojni demokrati priprav-
ljeni prepušiti predsednika odbora radičev-
cem, ker imajo predsednika oblastne skupšči-
ne. Ko je bil proglašen izid sporazuma med
temi tremi strankami, je občinsko viharno
pozdravljalo vse poslance.

Priprave za novo politično situacijo

**Vznemirjenost radikalov radi enotne akcije opozicije. — V pri-
čakovanju demisije ministra Maksimovića. — Ta ostavka po-
tegne za seboj celokupni kabinet. — Uzunović v avdijenci.**

Beograd, 1. marca. p. Radikali so sil-
no vznemirjeni radi pogajanj za usta-
novitev enotnega bloka opozicije za
skupno akcijo v skupščini in za skupno
delovanje vse današnje opozicije v bo-
doči delovni kombinaciji. Najuspešnejše
protisredstvo se jim zdi poskus, da
razširijo sedanjno vladno večino z vsto-
pom ene ali druge skupine sedanje
opozicije v vlado. Radikali pravijo, da
je to potrebno zaradi močnejše vladne
večine, kar da zahteva nesigurna zu-
nanja situacija in pa potreba, da poka-
žemo na zunaj večjo notranjo moč.
Afera notranjega ministra Maksimovi-
ća se more rešiti le z njegovo demisi-
jo, ki jo nekateri pričakujejo še ta te-
den, ko se vložijo proti njemu nova ob-
tožnica, tokrat demokratske zajednice.
Prihodnji teden je treba pričakovati
jasnejših obrisov novih sprememb po-
lozaja, za katere je še sedaj precej mo-
mentov.

Ključno vlogo igrajo klerikalci, ki so
se tako zelo udejnovali radikalom, ki pa so
v vladi le od danes do jutri. Kako ne-
gotova je njihova pozicija v kabinetu,
se vidi že iz tega, da se uradniki, ki so
jih pripeljali seboj klerikalci v Beograd,
ne postavljajo z ukazi, ampak da dobi-
vajo le dnevnice, kar je mogoče le, če
se računa s povsem kratkim trajanjem
njihove službe v centrali.

Pašičevci trde, da je Maksimović
velika ovira za močno koncentracijsko
vlado. Današnji kabinet ne more več
ostati dolgo na krmilu, ker je po njih-
ovem mnenju absolutno nesposoben za
delo. Vlada je v stalni opasnosti, da
ostane v skupščini v manjšini. V zak-
nodajnem odboru je ostala v manjšini
pri stvari, s katero je vezala vpraša-
nje zaupnice. Udarci za kabinet ne bi

bil še tako hud, ako bi ga preglaso-
vala le opozicija. fluida pa je stvar po-
sebnost zato, ker so glasovali proti vla-
di tudi nekateri lastni pristaši. Iz vse-
ga tega se vidi, da je današnja vladna
večina popolnoma nezmožna za parla-
mentarno delo.

Vaš poročevalec je imel danes priliko,
da se delj časa pogovarja z uglednim članom
radikalnega poslanskega kluba. Po izjavi
tega poslanca je večina radikalnega poslans-
kega kluba prepričana, da bo Boža Maksi-
mović padel in da ne more več ostati na
položaju ministra notranjih del, ker je bil
Maksimović na merodajnem mestu prepu-
ščen samemu sebi. V radikal. poslanskem
klubu je doslej branil Maksimovića tudi
Marko Trifković. Mi smo glasovali proti ra-
dičevski obtožbi, je nadejal ta radikali
poslanec, da se ne bi reklo, da je Maksim-
ovića strmoglavil St. Radić. Gotovo pa je,
da bo Boža Maksimović padel te dni predno
bo na dnevnih red postavljena nova obtožba,
ki jo pripravljajo davkovičevci. Ako bi se
Boža na kakšen čuden način skušal držati
na svojem mestu, nastopimo odkrito in jav-
no proti njemu. Celotno Marko Trifković go-
voril sedaj proti njemu. Radikali poslance
le prepričani, da bo ostavil notranjega mi-
nistra slednja brezpogojno ostavka celokup-
ne vlade. «Ostavka vlade g. Uzunovića je
nelzežna. Kadar se bo to zgodilo, ne bo
več zapreke, da se sestavi široka koncen-
tracijska vlada Marka Trifkovića».

Predsednik vlade Uzunović je bil opo-
dne na dvoru, kjer je ostal pri kralju nad
eno uro. Po avdijenci je izjavil novinarjem,
da razne vznemirjalne vesti nimajo nič
stvarnega na sebi. Današnja avdijenca je
veljala le obširnemu poročanju kroni o te-
kočih zadevah vlade. Konference med ra-
dikalskimi voditelji se nadaljujejo.

Jugoslavija se ne vmešava v madžarske zadeve

**Važne izjave dr. Laze Markovića. — Jugoslavija ne misli na
podonavsko federacijo. — Beograd ni proti dostopu Madžar-
ske do morja na Reki.**

Budimpešta, 1. marca s. Semkaj je dospel
bivši jugoslovanski minister dr. Laza Mar-
ković, ki bo imel z madžarskimi politiki
neobvezne razgovore o vprašanju jugoslo-
vensko-madžarskega zblizanja. Novinarjem
je izjavil, da nikakor ne misli na kako zvezo
držav n. pr. na kako podonavsko federacijo
Njemu je pred očmi preorientacija splošne
in gospodarske politike podonavskih držav.
Vprašanje je, ali bodo nove držav. tvorbe
podonavske kotline zrele in dovolj razum-
ne, da bodo inavgurirale politiko, ki odgo-
varja njihovim lastnim interesom, ne pa da
bi jih obvladalo več velesil. Z mirno vestjo
lahko trdi, da Jugoslavija nikoli ne misli
motiti priateljskega razmerja med Madžar-
sko in Italijo. Beograd ne gleda grdo na
pogajanja med Budimpešto in Rimom glede
proste luke na Reki. »Mi ne vidimo«, je
končal dr. Laza Marković »v teh pogajanjih
kake osti proti Jugoslaviji«.

Pred zasedanjem Društva narodov

**Zelo obširen program. — V ospredju je razorožitveno vpra-
šanje. — Zbiranje delegacij.**

Ženeva, 1. marca. (be) Marčno zasedanje
Društva narodov se bo bavilo s razoroži-
tenim problemom. Tekom meseca bodo za-
sedali posebni odbori, ki se bodo bavili z
najrazličnejšimi vprašanji. Dne 2. marca se
sestane finančni odbor, ki bo razpravljal o
problemih, ki izvirajo iz člena 16. in se ti-
čejo gospodarske blokade, posojil in denar-
nih vprašanj, ki se nanašajo na Gdansk, na
Estonsko, Madžarsko in Avstrijo.

Dne 14. marca se sestane zdravstveni
odbor in 16. marca posebni odbor ki se bo
bavil z vprašanjem privatne izdelave orož-
ja. Dne 21. marca se sestane pripravljalni

odbor za razorožitev, 22. marca odbor, ki
se bo bavil z vprašanjem konfiskacije med-
narodnega prava in 23. marca odbor stro-
kovnjakov za mednarodno sodelovanje.

Varšava, 1. marca. (va) Poljski delegat
za Ženevo, minister Sokal se vrne tja kak
v četrtek. Dne 4. marca se sestane na Du-
naju z zunanjim ministrom Zaleskim, nakar
se pelje z njim v Ženevo.

Berlin, 1. marca. (be) V petek odpotuje
nemška delegacija v Ženevo. Med člani
nemške delegacije sta tudi dr. Gaus in Bil-
low.

Rudniške katastrofe v Angliji

**Tri velike nesreče v premogovnikih. — Okrog sto mrtvih in
več sto zasutih rudarjev. — Strašna panika.**

London, 1. marca. (lo.) Danes v zgodnjih
urah sta se zgodili dve veliki nesreči v
premogovnikih. V Ownu so se vneli plin-
ni, novi premogovnik v Bilsthorpeu v Not-
tinghamshireu pa je poplavlila voda. Ne-
sreči sta zbudili v Angliji veliko sočutje.
V spodnji zbornici je izjavil trgovski
minister, da je v Ownu mrtvih 23 mož in
da je malo upanja, da se reši drugih 28
rudarjev. V premogovniku Ownu je delalo
okrog 200 rudarjev, ko se je zgodila eks-
plozija. Med rudarji je nastala nepopisna
panika; vsakdo se je skušal rešiti kakor
je pač bilo mogoče. Mnogim je se posrečilo
rešiti se, druge pa so zadušili plini. Rešil-

no moštvo je pričelo takoj s svojo akcijo
in vlada je odredila, da se ta akcija nade-
ljuje, dokler ne bo rudnik ventiliran. Pred
premogovnikom se je zbrala tisočglašna
množica otrok, žen in drugih sorodnikov
rudarjev, ki čakajo vesti o svojih. V rud-
niku Bilsthorpe so bili rešeni samo trije
rudarji, upanje, da se rešijo še ostali, je
minimalno, ker vdira voda z vso silo v pre-
mogovnik.

London, 1. marca. (pa.) V rudniku Ebbo-
waleu se je dogodila velika nesreča. Pri-
šlo je do eksplozije plinov. Razen 55 so
vsi rudarji rešeni.

Debata v Narodni skupščini poteka brez zanimanja

**Sedaj naj dobimo «zakon o prihrankih». — Napadi posl. Ža-
nića na centralizem kleroradikalnega režima. — Proračun ne
bo pravočasno sprejet.**

Beograd, 1. marca. r. Seja Narodne skup-
ščine je bila odprta ob 10. in pol. Pred
prehodom na dnevni red je predsedujoči dr.
Niko Subotić odgovarjal na vprašanje posl.
Save Vuletića, ki je protestiral, da finančni
odbor ni pretresal njegovega predloga o
njeni pomoči prebivalstvu v Črni gori. Trdi,
da vladi ni do tega, da bi pomagala siro-
mašnemu prebivalstvu v Črni gori. Subotić
odgovarja, da je pozval finančni odbor, naj
to stvar čimprej reši. Posl. Vuletić se ne
zadovoljuje z odgovorom. Sledi prehod na
dnevni red: nadaljevanje načelne debate o
proračunu. Za debato ni nobenega zani-
manja. Politični krogi so prepričani, da sedanji
proračun ne bo sprejet v določenem roku.
Prvi je govoril radikal Vasa Franičević, ki
je zahteval zmanjšanje davkov in večje pri-
hranke, kar naj se uredi s posebnim zak-
onom o prihrankih. Zatem je govoril davko-
vičevac Agatonović. Napadal je slabo držav-
no upravo. Največje zlo pa prihaja od
strani bank. Nato je povzel besedo fede-
ralist posl. dr. Žanić, ki je obtoževal centra-
lizem in nastavo. Glasoval bo proti prora-
čunu in proti zaupnici vladi, ki izvaja cen-
tralistični sistem, ta izvor vsega zla. Govo-
reč o zaključnih računih je dr. Žanić izjavil,
da je vsako glasovanje za proračun iluzor-
no, ker Narodna skupščina nima nobene
garancije, da se proračun izvede, kakor bo
sprejet, ker že šest let ni zaključnih raču-
nov. Zakaj smo se lani tako potegovali za
železnico Krapina-Rogatec, za zvezo med
postajo Bakar in Kraljevo, ako od tega
ni bilo ničesar. Glavni vzrok gospodarske
krize leži v neurejeni administraciji in v
partizanstvu uprave. O ozdravljenju krize
se je govorilo mnogo, ostalo pa je pri pra-
znih besedah. Redukcije se izvajajo samo v
prečasnih krajih, v ministrstvih ostaja vse
pri starem. Dr. Žanić je nato govoril o in-
validnih in komornih dokladah. Te doklade
so za celo državo enake, v Srbiji pa jih po-
birajo v mnogo manjšem obsegu kakor v
prečasnih krajih. Vlada skriva tozadevne
statistike, ker se boji javnosti. Prisotnim
klerikalnim poslancem je šel govor dr. Ža-
nića, ki je obsegal težke obtožbe proti kle-
roradikalni vladi tako na živce, da so eden
za drugim zapuščali skupščinsko dvorano.

Enoten nastop celokupne opozicije

**Muslimani kot posredovalci. — Pomen približevanja Stj. Ra-
dića Svetozarju Pribečeviću. — Pomembna vloga SDS.**

Beograd, 1. marca p. Po informacijah iz
dobro poučenega vira so se poslednje dni
odbojaji med opozicijskimi skupinami v
parlamentu znatno izboljšali tako, da se je
enoten nastop celokupne opozicije mogel
doseči že povodom sobotnega glasovanja o
Radičevi obtožbi proti notranjemu mi-
nistru Boži Maksimoviću. Znano je, da so
obstojele še nekake pred osmimi dnevi
večje nesoglasja zlasti med Demokratsko
zajednico in Svetozarjem Pribečevićem, od-
nosno med Davidovičev stranko in Pribe-
čevićem. V odnošjih med tema dvema
strankama pa je zadnje dni nastopil nagel
preobrat. V soboto je bil opažen daljši se-
stank med voditeljem Demokratske zajed-
nice Davidovičem in Svetozarjem Pribečevićem.
Radičeva obtožba proti notranjemu
ministru je dosegla svoj namen ter pripo-
mogla k stititvi opozicijskih sil v Na-
rodni skupščini. Naknadno se doznava, da
so se za zblizanje s Svetozarjem Pribečevićem
v Demokratski zajednici v prvi vr-
sti zavzeli muslimani, torej skupina dr.
Spahie in dr. Behmena, ki so ji stare re-
miniscence tuje in ki vodi politiko pred-
vsem s praktičnih vidikov. Muslimani so v
tem oziru stali konkretni predlog. S tem
novim položajem, ki postavlja voditelja
SDS v ospredje pozitivnih energij našega
parlamenta, računa sedaj tudi predsednik
HSS Stjepan Radić, ki se je poslednje dni
v opetovanih izjavah približal Svetozarju
Pribečeviću. Stjepan Radić se dobro zave-

Seja finančnega odbora

Beograd, 1. marca. n. Popoldne je bila seja
finančnega odbora. Na dnevnem redu je bil
tudi pravilnik o uporabi vojaških voz, ki ga
je predložil vojni minister. Opozicija je kri-
tizirala razne nepravilnosti, ki se gode v upo-
rabo vojaških voz. Pravilnik je bil sprejet s
15 proti 14 glasovom. Novi pravilnik stopi
z današnjim dnem v veljavo.

Kot druga točka je bil na dnevnem redu
predlog prometnega ministra o dovolitvi dveh
avtomobilov razmejitenim komisarjem a
Italijo in Rumunsko. Minister pa je predlog
umaknil, veld česar je razprava o tej točki
odpadla. Ravno tako je bil umaknjen predlog
za gradbo gledališča v Skoplju.

Vojni minister je zahteval kredit 2.400.000
dinarjev iz 7% investicijskega posojila in iz
lastnega inozemskega posojila, ki ga potre-
buje za dovršitev vojašnice za kraljevo gar-
do. Pri tej točki se je razvila precej živahna
debata. Govorniki opozicije so zatrjevali, da
finančni odbor nima pravice razpolagati s
krediti iz teh posojil, ampak le Narodna skup-
ščina. Zato se je tudi vojaška uprava pregre-
šila zoper zakon o državnem računovodstvu.
Vladna večina se je tem argumentom apirala
in je končno sprejela predlog s 16 glasovi
svoje večine.

Seja je bila nato zaključena in prihodnja
določena za jutri popoldne.

Velik ukaz o učiteljskih upokojitvah

Beograd, 1. marca. n. Na predlog pro-
svetnega ministra je podpisal kralj števil-
ne ukaze, s katerimi je upokojenih nad 200
učiteljev in učiteljic po vsej državi. Upo-
kojene o le one učiteljske moči, ki so do-
vršile dovoljno število službenih let, ali
pa so same zaprosile za upokojitev. V mi-
nistrstvu prosvete pravijo, da so bili ti
učitelji in učiteljice upokojeni sedaj, da
bi z novim proračunskim letom, t. j. s 1.
aprilom, mogli še dobiti svoje redne po-
krajine.

**Denar bivših avstrijskih
vojaških edinic**

Beograd, 1. marca. p. Poslanec dr. Pivko
se je obrnil do finančnega ministra s pred-
stavko, v kateri ga opozarja, da leži v raz-
nih denarnih zavodih v Sloveniji in na Hr-
vatskem precej denarnih vlog še iz let
1914. do 1918. Ta denar pripada poedinim
bivšim vojaškim edincem in nekaterim hu-
manitarnim društvom, kakor n. pr. Heim-
kehrer-Unterstützungsvereinu. Ta denar
leži popolnoma pozabljen v bankah in ne
nosi nikomur koristi. Zato naj se ta de-
nar dvigne zakonitim putem iz denarnih
zavodov in uporabi za humanitarne svrhe.
Minister dr. Marković se je zahvalil dr.
Pivku za opozorilo in izjavil, da bo takoj
odredil vse potrebno.

**Finančni minister in naknadni
krediti**

Beograd, 1. marca. p. Na prihodnji seji
gospodarskega finančnega odbora ministrov
se bo razpravljalo o naknadnih kreditih,
ki so jih predložili nekateri ministri fi-
nančnemu ministru. Dr. Marković je te
kredite, ki se sučejo okrog 400 milijonov
dinarjev, odklonil brez sicerne debate.

**Jugoslovenska delegacija za
mednarodno gosp. konferenco**

Beograd, 1. marca. n. Jugoslovenska de-
legacija za mednarodno gospodarsko kon-
ferenco še ni določena, dočim so druge drž-
ave že določile svoja zastopstva. Odločil-
no besedo ima v tem vprašanju zunanje
ministrstvo.

**Konferenca gospodarskih
korporacij**

Beograd, 1. marca. n. Na inicijativo zu-
nanjega ministrstva so tukajšnje gospodar-
ske korporacije sklicale za 7. t. m. dopol-
dne v Beogradu konferenco, ki naj se je
udeležijo vsi člani mednarodne trgovske
zbornice v Ženevi. Na tej konferenci se
bo razpravljalo o ustanovitvi nacionalne-
ga odbora pri tej zbornici.

Vel. župan Pirkmaier premeščen v ministrstvo

Beograd, 1. marca. p. Veliki župan
mariborski dr. Pirkmaier je imenovan
za načelnika v notranjem ministrstvu.
Vprašanje novih velikih županov v
Ljubljani in Mariboru še ni rešeno.

Beograd, 1. marca. p. Vladni tajnik
dr. Marčić je prestavljen iz Ljubljane
v notranje ministrstvo.

Za blejski most

Beograd, 1. marca. p. Poslanec dok-
tor Žerjav je poslal ministrskemu
predsedniku pismo predstavko o
gradbi mostu preko Save na Bledu in
se pritožil zaradi nepravilnega postop-
anja ministrstva gradjevin v tej stvari.

Še je veselje v Jugoslaviji!

Split, 1. marca. n. Letošnji predpust se
je končal nocoj z velikim korzom, na ka-
terem je bilo okrog 8000 (!) mask.

je skupine, da je samo ob sebi umevno, da ni ničesar proti ljubljanski univerzi. Za to je pač vsemu, ali plačuje najemnine finančni delegaciji ali pa oblastni samoupravi.

Dr. Puc o nezakonitosti in protustavnosti vladne uredbe

Dr. Puc opozarja, da inventar imovine bivše dežele Kranjske, kakršnega je očrtal poročevalec večine, ne nudi prave slike in je mnenja, da bi se morala bivša deželna imovina ponovno oceniti.

Glede uredbe od 18. februarja omenja, da jo je poročevalec manjšine že označil kot protustavno. Po čl. 94 ustave ima sicer vlada pravico izdati uredbe, toda samo na podlagi posebnega pooblastila. Takega pooblastila pa vlada v tem slučaju ni imela. Čl. 97 razen tega tudi predpisuje, da se ima samoupravno gospodarstvo urediti s posebnim zakonom. Ta pravica je pridržana samo Narodni skupščini. Imamo dolžnost, da varujemo ustavo, na katero so prisegli kralji, poslanci Narodne skupščine in tudi mi, da jo bomo branili. Čl. 94 pravi, da uredba ne sme kršiti zakona, radi katerega je bila izdana. V tem slučaju pa krši uredba od 18. februarja zakon, radi katerega je bila izdana. V čl. 7 te uredbe je izpuščena določba, da spada med dohodke samouprav 15 % iz dohodkov drž. gozdov, rudnikov itd., kot to določa zakon o oblastnih samoupravah. Razen tega je postal šef oblasti finančne uprave sedaj podrejen finančnemu ministru. Določba, da so vsi organi oblasti samouprave podrejeni finančnemu ministru, je nekaj nečuvenga. Istotako je določba, da ima finančni minister kontrolirati izdatke, nečuvenga. Finančni minister ima pravico zavrniti poročila, nima pa pravice kontrolirati izdatkov. Avtonomija oblastnih skupščin in samouprav je v tej uredbi popolnoma izbrisana. Mi imamo pravico protestiranja proti taki vladni uredbi. Če vsak državljani ima samo po sebi pravico, da se upre kršitvi ustave, v gotovih slučajih tudi s silo. (Medklic) Vi se norčujete, toda v bivši Avstriji se je tudi kršila ustava in videli ste, kam je prišla. Sicer pa se nam ni treba upreti s silo, mi zahtevamo samo to, da se izjavi, da je ta uredba nezakonita in nedopustna.

Prof. E. Jarc: V svoji deklaraciji, ki smo jo podali ob otvoritvi skupščine, smo jasno povedali, kaj hočemo. Predvsem bomo zahtevali zase vso imovino bivše kranjske dežele. Odločno smo izjavili, da ne dopustimo, da bi se našim ljudem nalagala nova bremena. Naša beseda je bila jasna in odločna ter jo bomo tudi držali. Vsak nadaljnji predlog je v tem oziru popolnoma odveč. Da so nastale nejasnosti, je bilo mogoče le zato, ker ni rešeno zakonito vprašanje lasti. Ureditve tega vprašanja ne bo lahka, glasi ne ureditev pač. Tako n. pr. so se do 1. 1924 redno plačevale obresti oziroma kuponi nekaterih posojil, oziroma so bile postavljene v drž. proračun. Meseca maja l. 1924 pa je država prevzela nase vse dolžne kranjske dežele in od takrat se obresti ne plačujejo. Naporavnan je dolg v »Ustredni banki« v Pragi za vojašnico na Poljanah ter dolg iste banke za meščarje, za kar po prevratu ni bilo ničesar plačanega. Dalje še vedno obstoji tudi dolg v vsoti 370.000 švicarskih frankov za nakup plemenite živine. Komplikira se vprašanje imovine tudi radi raznežev v Italijo, s katero bo treba razdeliti tudi pastva, kar bo zneslo okoli 10 %. V splošnem se cent deželna imovina na 250 milijonov dinarjev. Novih bremen ne prenesemo, kvečjemu na luksuzne predmete. Iskati bo treba drugih potov. Govornik je nato navajal številke državnih davkov v Sloveniji ter naglašal, da o vseh stvareh konkretno ni mogoče govoriti, dokler se ne vidi, v koliko bodo uresničene zahteve v državnem proračunu.

Dr. Albert Kramer: Stvar je načelnega značaja in se prav nič ne tiče sestave našega proračuna. Če gospod profesor Jarc pravi, zanesimo se, počakajmo, kaj bo vlada v finančnem zakonu dala, je to popolnoma napačna taktika. Nasprotno, ne čakajmo, dajmo našemu oblastnemu odboru direktivo in avtoriteto za pogajanja v Beogradu. (Medklic prof. Jarc: To bi bilo prebrat, mi rabimo trikrat »Ej«). Če dobimo trikrat toliko, a la bonheure. Situacija ni rožnata. Sedanja vlada nam daje za enkrat le dve možnosti, prvič, da gospodari s tistim delom drž. 10-milijonskega predujma, ki bi na nas odpadel, drugič, da

Poročila odseka za oblastne uredbe

Poročevalec prof. Jarc je v imenu odseka za oblastne uredbe poročal o predlogu oblastnega odbora.

Prvi predlog zahteva, naj se na podlagi čl. 91 zakona o oblastni in srezki samoupravi razdele samoupravni posli na 5 oddelkov, in sicer: I. predsedstvene zadeve, personalije, občinske zadeve in splošne kulturne zadeve, II. finance in statistika, III. javna dela, promet, obrt in industrija ter skrb za tozadevno strokovno izobrazbo, IV. kmetijstvo, združništvo, zavarovanje, V. zdravstvene, humanitarne in socialne zadeve. Drugi predlog pooblašča oblastni odbor, da sme najeti potrebno število uradnikov, s katerim naj se dogovori glede službenih pogojev za čas, dokler skupščina ne bo sklenila službene pragmatike, ki naj to skupno s proračunom predloži skupščini. Obenem se priporoča resolucija, da se pri prevzemu uradništva upošteva osebe, ki je že pripadalo bivšemu deželnemu odboru kranjskemu.

Tretji predlog poziva centralno vlado, naj izposluje za skupščino ljubljanske oblasti potrebno zakonito pooblastilo, da sme z uredbo izpremeniti večje število deželnih zakonov.

D. Puc kot manjšinski poročevalec izjavlja, da sprejema manjšina prvi in drugi predlog, ne more pa odobravati stališča g. referenta z ozirom na tretji predlog.

povišamo, če hočemo, doklade. Da bi uvedli nove doklade, o tem ni govora. Zato postavimo svoje protizadeve, da naj se nam da nazaj, kar je naše, mesto da bi akceptirali zahteve po novih zvišanjih. (Medklic poslanca Jarc: »To je pa vaš Justament-standpunkt.«) Nastane vprašanje, kako je pač prišlo do nejasnosti glede deželne imovine in tukaj moram povdariti, da stvar ni taka, kakor pravi profesor Jarc. Ta vprašanja so normirana s saintgermain-sko pogodbo. Mednarodnopravna formula-cija je, da je Jugoslavija pravna naslednica premoženja bivše dežele Kranjske. Samo tako je bilo pač mogoče razračunavanje z Avstrijo in je sedaj mogoče razračunavanje z Italijo. Ta formula-cija pač ne izpremeni našega stališča. Juridična konstrukcija, da smo pravni dediči, je prav težka. Koristno pa je, če se postavimo na pot faktov in dejstev. Citirani paragrafi zakona o oblastnih skupščinah so gotovo nejasni. Zastega, ki pa išče jasnosti, mnogo pove beseda »takisto«. Nova uredba od 18. februarja 1927 je celo stvar samo komplicirala. Kar se tiče deželne imovine, bi si dovedli še eno pripombo. Gotovo je treba oblastnemu odboru največje previdnosti. Pasivna stran tega vprašanja je prav interesantna ne samo za državo, ampak tudi za nas. Gre namreč tudi za velike obveznosti, ki jih bo morala naša samouprava prevzeti. Imamo švicarski dolg, kravil dolg, ki znaša 220 tisoč švicarskih frankov. Od tega dolga se že leta niso plačevale obresti. Nadalje je tu tudi dolg pri banki v Pragi. To so pač težke zadeve. Mi jih ne moremo kar na hitro rešiti, ampak načelne zahteve lahko postavljamo. Dajmo oblastnemu odboru dovolj moralnega in pravnega oslonca, da se bo pri svojem posredovanju lahko skliceval na enodušno voljo oblasti skupščine. Zato sem pristal na kompromisno formula-cijo glede deželne imovine. Najdimo še glede davčnin in glede doklad tako skupno formula-cijo. Zakaj bi se še o teh drugih stvareh, ki niso nič manjšega pomena in nič manj važne, ne mogli združiti? Glasujemo vsi za vrnitev imovine bivše dežele Kranjske, glasujemo pa tudi skupno za vrnitev trošarine in doklade, kajti, ako ne bomo skupno glasovali vsi, bo na zunaj izgledalo, kakor da nismo edini in kakor da večina oblasti skupščine ne smatra za potrebno, da bi bilo treba ta vprašanja nujno rešiti. (Odobrovanje na levici.)

Poročevalec Anton Skubic: Konstatiralo se je, da se je dosegel med nami in g. dr. Kramerjem sporazum pri stavljanju predloga, zato ne morem storiti ničesar drugega, kot da vas prosim, da ga sprejmete. Čita: »Oblastni odbor se pooblašča in poziva, da nemudoma prevzame vso imovino bivše dežele Kranjske v posest in hasnovanje in da ukrene takoj vse korake, da se prenese vse nepremičnine, ki so bile last bivše dežele, v zemljiški knjigi, na ime ljubljanske oblasti.«

Drugi predlog večine fin. odseka zahteva, naj razširjeni in ponovno izvoljeni finančni odsek ostane permanenten ter zbere potrebno gradivo in v sporazumu z oblastnim odborom uvede s centralno vlado pogajanja, da se oblasti zagotovijo potrebni dohodki.

Glede predloga dr. Kramerja, da naj oblastna skupščina smatra uredbo od 18. februarja za nezakonito, je predlagal poročevalec v imenu večine odseka, naj se ta predlog odkaže oblastnemu odboru.

Pri glasovanju je bil prvi predlog sprejet soglasno, drugi predlog je bil sprejet proti glasovom manjšine.

Večina je odklonila predlog dr. Kramerja in tovarišev, da se vlada poziva, naj potom amandmajev v finančnem zakonu za l. 1927-28 izposluje od Narodne skupščine, da se vse bivše dežele in sedaj inkamerirane doklade prepuste samoupravam.

Istotako je odklonila predlog dr. Kramerja, naj se oblastni odbor že vnaprej izjavi, da se bo pri sestavljanju prvega oblastnega proračuna izognil vsaki novi davčni obremenitvi in da se ne bo poslužil na podlagi čl. 75 zakona o oblastnih samoupravah pravice nalaganja oblastnih dokladov do 50 odstotkov.

Končno je bil odklonjen predlog dr. Kramerja, po katerem naj skupščina ugotovi, da je centralna uredba od 18. februarja protipostavna, vsled česar naj se ob prvi priliki vloži pritožba na Državni svet. Sprejet pa je bil predlog večine finančnega odseka.

S tem so bila poročila finančnega odseka končana.

Dr. Kramer: Gre za principijelno vprašanje. Val moramo priznati, da odnošaji med državo zakonodajo in našo oblastno zakonodajo niso še dovolj urejeni. Do sedaj še ni nobene prakse. Moramo izhajati vendar z načelne stališča, da smo v zadevah, ki nam jih je prepuštili čl. 2 zakona o samoupravah, kompetentni izdati uredbe, v kolikor se ne protivijo splošnim državnim zakonom. Imamo n. pr. zakon o socialnem zavarovanju. Spreminjati ga more le Narodna skupščina. Tu v našem konkretnem slučaju pa gre specijalno za teritorialne stare zakone bivše dežele Kranjske. Tu se bomo morali vprašati, ali se moramo tudi v teh slučajih držati pravila, da teh starih kranjskih deželnih zakonov ne moremo brez pooblastila spreminjati. Mislim, da temu ni tako. Priznavam pa, da to vprašanje ni razčiščeno. Zato predlagam drugo misel, da skušamo dobiti avtentično tolačenje Narodne skupščine glede spreminjanja bivših deželnih zakonov. Če pa mi od slučaja do slučaja prosimo za tako odobrenje, smo že principijelno priznali, da smo v tem oziru odvisni od dobre ali slabe volje vsakokratne vlade.

Na podlagi govora g. dr. Kramerja je bila dosežena med zastopniki večine in manjšine skupna formula-cija predmetnega predloga, ki se glasi: Vlada se poziva, naj predloži Narodni skupščini za-

konski predlog, s katerim se oblastnim skupščinam na teritoriju bivše Avstrije prizna pravica, da posebej bivše deželne zakone, v kolikor se tičejo poslov, spadajočih v področje oblastnih skupščin v okviru ustave in splošno veljavnih državnih zakonov, spreminjajo, dopolnjujejo in odpravljajo.

Predlog finančnega odseka je odpadel. Predsednik dr. Natlačen da na glasovanje vse tri predloge oblastnega odbora. Sprejeto.

Pred zaključkom seje oblastne skupščine so se sestavili na novo vsi odseki razen onega za prošnje in pritožbe.

Predsednik dr. Natlačen je nato naznanil, kako so se odseki konstituirali ter, sporečil, da ima finančni odsek svojo sejo 8. marca ob pol 11. v prostorih oblastnega odbora, v hiši Kmetijske družbe.

Nato je zaključil sejo in odgodil skupščino na nedolčen čas. Sestala se bo bržkone zopet v drugi polovici aprila.

Kolosalni uspeh. Razprodane predstave! Živahno odobravanje za časa predvajanja! Vse to je jasen dokaz velike priljubljenosti, ki jo tudi v Ljubljani vživa najboljši komik Francoske, sijajni in neprekosljivi

Biscot

Največji in najboljši BISCOT-FILM je brezdvomno veliki, velezanimivi, napeti, senzacionalni, ljubavni, pustolovni, kriminalni, romantični, veseli, duhoviti in zabavni roman slavnega Louis FEUILLADEA

Parisette

ki je kot film dosegel triumfalni uspeh. Ta nad vse originalni film je posnet v Marselju, Parizu, Nizzi, Monte Carlu, Alžiru, Tunisu in Portugalskem. Da se omogoči mirno in pravilno predvajanje tega ogromnega filma, se vrše predstave točno ob:

ob 4., 7., 9.15.

Pri vseh predstavah kompletni orkester.

Elitni Kino Matica

Iz življenja in sveta

Prepir za kosti Napoleona-vega sina

Med Parizom in Dunajem so nastala zadnje dni neka nesoglasja radi trupla Reichstadtkega vojvode, sina Napoleona I., čigar telesni ostanki počivajo v kapucinski cerkvi na Dunaju. Francozi so se začeli namreč javno zavzemati za prevoz trupla na Francosko in zahtevajo, naj bi se vojvoda prenese v pariški Dom invalidov, kjer naj bi njegovo truplo položili poleg telesnih ostankov njegovega očeta.

Povod tej zahtevi je dala pravna stran vprašanja. Ta stran je namreč še nepojasnjena. Doslej se je splošno smatralo, da je glede izročenja telesnih ostankov pokopanih članov cesarske hiše kompetenten kapucinski samostan na Dunaju. Sedaj pa se je naenkrat izkazalo, da so v stvari odločilni faktorji člani cesarske rodbine, od katerih zavisi ta problem. Dunajski listi javljajo, da je bila zadeva že nekajkrat predložena pok. avstrijskemu cesarju Francu Jožefu, ki pa ni storil ničesar, da bi se stvar pojasnila in uredila. To se je zgodilo najbrže radi tega, ker je cesar hotel ohraniti odločitev v tej zadevi samo pripadnikom habsburške dinastije.

Nov kmečki strah

Marsikateremu je že izginil iz spomni-na predvojni »Bauernschreck«, ki je strašil po nemških in tudi po naših krajih. Zdaj, ko so nadloge svetovne vojne že daleč za nami in je ljudem na kmetih postalo zopet dolgčas na svetu, pa se je pojavil nov »Bauernschreck«, seveda tudi to pot na Štajerskem. Kmetje so si začeli umišljati, da hodi v njihove staje delat škodo volčja zver, kateri ni mogoče priti do živca.

Novi »Bauernschreck« je strah in trepet kmečkega prebivalstva v graški okolici. Sedaj se pojavi tu, sedaj tam, napravi škodo temu kmetu in onemu

posestniku, ustreliti pa ga ne more nihče, kakor da bi bil strah neranjiv. Ljudi se je radi tega polotila naravnost mrzlica. V območju samostana Reina je te dni priredila žandarmija naravnost pogon na neznanega škodljivca. V Gusenbergu so namreč kmetje našli raztrgano srno, ki je bila ogledana do hrbenice. Ljudje so se tega dogodka tako prestrašili, da so poslali nad Bauernschrecka veliko oboroženo patroljo. Toda ta patrolja ni zmanjšala strahu in groze kmetov. Lovci so pač videli nekako podolgovato žival, podobno volku, ki je bežala pred njimi, a se ni dala niti zalezovati, kaj šele ustreliti. Slednjič je izginila v snegu. »Bauernschreck« je gonjačem končno izginil v smeri proti Nizkim Turam in bo, kakor je podoba, še dolgo strašil po avstrijskih gozdovih in v razgreti ljudski domišljiji.

Mož, ki se vrača iz ujetništva po 12. letih

V Požunu je doživelo te dni prebivalstvo pravcato senzacijo. Po 12. letih odsotnosti se je pojavil v svojem domačem kraju 35 letni bivši kadet avstro-ogrske armade Edvard Kalois. Ob izbruhu svetovne vojne je moral odriniti pod zastavo. Služil je pri poljskem topniškem regimentu št. 13, kjer so ga pogrešili v februarju l. 1915, med boji v Karpatih.

Nihče ni vedel, kaj se je z možem zgodilo. Eni so trdili, da so videli, ko ga je zadel kroglja in ga raztrgala na kose. Drugi so pripovedovali še bolj fantastične izmišljotine in ker ni bilo o njem ne duha ne sluha, so ga slednjič oblasti pred dvema letoma proglasile za mrtvega.

Zdaj se je stvar pojasnila. Kalois je bil l. 1915, zajet v Karpatih in odveden v rusko ujetništvo. Pisal je domov očetu in materi, toda na nepojasnen način so vsa njegova pisma izginila in nobeno ni prišlo na mesto. V metežu ruske re-

volucije se je mož priključil belim četam armade admirala Kolčaka. Ko so generala boljševiki porazili, je padel Kalois v roke rdečih čet. Vojno sodišče ga je obsodilo na smrt, toda mož se je rešil in je celo leto brodil po sibirskih stepah in močvirjih. Rešil ga je slednjič neki dobrončni ribič v ledenih puščah polotoka Tajmira nedaleč od rta Celjuskina.

Lansko pomlad se je Kalois napotil proti kitajski meji. V bližini Bajkalskega jezera so ga zopet zajeli boljševiki, katerim pa ni povedal svojega pravega imena. Ker ga tudi sicer niso spoznali, so ga uvrstili med vojake in ga poslali na kitajsko fronto. Toda v bližini Kantona je mož pobegnil in se vkrcal na neko angleško ladjo, ki se je ustavila najprej na Angleškem in potem v Hamburgu, od koder je imel domov le še kratko pot.

Prišedši v domovino pa je našel razmere nepričakovano izpremenjene: oče in mati sta mu v letih njegovega vojnega ujetništva umrla, premoženje v obliki velike tvornice pa je prešlo na njegovega strica, ki mu bo moral zapuščino sedaj seveda vrniti.

Dama z največjimi letnimi dohodki

Kdo je ta srečnica? Gospa Blanche Green iz Yonkersa pri Newyorku. Pred 15 leti je usoda hotela, da se je njen mož ponesrečil pri stroju in postal invalid, nesposoben za sleherni delo. Greenovi ni preostalo nič drugega nego oprijeti se kakega poklica, ki bi ji nudil vsaj možnost, da preživi sebe, moža in otroke.

Tako je stopila nesrečnica v neko prodajalno za steznike, in izkazalo se je kmalu, da je prodajalka brez para. V enem samem letu je potolkla vse tovarišice v svoj stroki. Firma ji je zapuala nadzorstvo nad vsemi prodajalnami, in v naslednjih letih je angažirala 3500 moških in ženskih trgovskih potnikov. Število odjemalcev za steznike njene trdnosti je tako naraslo, da se je morala produkcija povečati za celih 300 odst. Seveda je s tem zelo narasel tudi ugled ge. Greenove, katere pozicija je sedaj tako utrjena, da zasluži 20.000 funtov (skoro 6 milijonov Din) na leto. Nezgoda, ki ji je pohabila moža, je bila torej zamjo prava sreča, iz katere je vzkliklo blagostanje za celo družino.

ZNIZANE CENE! ZNIZANE CENE!

Nogavice

razno vrste, vezelino, naramnice, vezalke, žepne robce ter drugo galanterijsko in kratko blago — nudi trdnika OSVALD DOBEIC, Ljubljana, Pred Ško-fijo 15 in Sv. Jakoba trg 9. Na debelo! Znižane cene! Na debelo!

Lipski Velesejem

najugodnejši kupčijski trg v Evropi!

Pomladanski velesejem od 6. do 12. marca 1927.

1600 blagovnih skupin iz vseh strok.

Zahtevajte podrobna pojasnila in prospekte od častnega zastopstva

STEGU in DRUGI, Ljubljana, Gledališka ulica 8. Tel. 925.

Da je „JUNIPER“ zelena vinovica

z bo-ovim ekstraktom od vsake druge vinovice močnejša in boljša se lahko prepričate ako v apoteki, drogeriji in trgovini zahtevate brezplačni vzorec „Junipera“ z opisom.

Glavno skladišče za Slovenijo: Vitoimir Dolinšek, Celje, Gospodarska ulica 26. 3287 Zahtevajte povsod. Spre mem v vseh krajih prvovredne zastopne ke.

F. Wertheim & Comp.

tvornica blagajnic in dvigal WIEN IV./2., Mommsengasse Nr. 6.

Dobavlja:

Blagajnice: jeklene oklopne blagajnice, blagajnice za vzidanje, varnostne ključalnice, domače hranilnike.

Dvigala: za osebe, bremena, jedila in akte, dvigala paternostre, dvigala za bolnike, pregledovanje in popravila dvigal.

Za dvigala:

Generalno zastopstvo za Slovenijo in Hrvaško. Direktor Ing. R. Roesser, Ljubljana, Gledališka 4/III.

Stalna poslovalnica za montiranje in vidiranje: Višji monter Vilim Trager, Zagreb, Gunduličeva 23.

Generalno zastopstvo za Bosno: „Montania“ tehničko-komercialno poduzeće, SARAJEVO Kralja Petra ul. 9.

Modro galico 98/99%

špecerijsko blago, kavo, riž, olje, moko, slanino, mast, koruzo, razno žganje itd. ter

praženo kavo

nudi najceneje na veliko in malo

veletrgovina

Anton Kolenc & drugovi, Celje Lastna pražarna za kavo. Trgovci, zahtevajte cenik

Tužnim srcem sporočam vsem srodni kom, prijateljem in znancem, da je najina iskreno ljubljena mama, gospa

Cecilija Špan roj. Grošelj

po dolgem trpljenju, večkrat prevedena s sv. zakramenti za umirajoče, v starosti 72 let, danes ob 4. zjutraj mirno zapla v Gospodu.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v četrtek, dne 3. marca ob 4. pop iz hiše žalosti, Vošnjakova ulica št. 6 (Cesta na gorenjsko železnico) na pokopališče k Sv. Križu. Sv. zadušne maše se bodo brale v župni cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Drago rajnico priporočava v blag spomin in molitev.

V Ljubljani, dne 1. marca 1927.

Mirko Špan, nadknjigovodja „Jugoslav. tiskarne“, sin; Minka Špan, uradnica uprave „Slovenca“, hči.

